

rat. in quibus causis fecul. cognos. pos. de person. eccl. num. 35.

Ibi, En las leyes de nuestros Reynos. Scilicet l. 43. & 44. tit. 4. part. 1. & l. fin. tit. 1. lib. 1. supra, ubi planctus immoderati fieri prohibentur, moderati tamen permittuntur, dum tamen, ne divina turberent officia, animalia enim bruta mortem parentum ac filiorum sentire & legimus & experientia compertum habemus, & sic nimirum si & rationales homines id sentiant & luceant, David namque fleuit mortem filii Amnon, & Saul Ionatham ejus filium, & alii plures relati per Didac. Perez in

d. l. 7. tit. 1. lib. 1. ordinam. Ex quo Imperator ille ab omnibus commendatus Pius Antoninus, dum gener quidam suus, prout refertur in Cæfaris commentariis loquens de hoc Antonino, lugeret admodum mortem patris sui, rogarentque ejus amici imperatorem ipsum, ut non permitteret generum suum sic affligi & plangere, inquit ille (sinite illi & permittite ut aliquantulum sit homo) quasi has hominum afflictiones esse, non animalium irrationabilium, dum tamen moderatè & non immodicè in iis excedatur, ut in dict. l. final. late diximus.

TITULUS SEXTUS

Notabilis & practicabilis. De las mejoras de tercio y quinto.

¶ Quoniam testatore sepulto tractatur de legatis, & pralegatis, ac meliorationibus à defuncto factis filiis & heredibus ac descendens, idè subsequitur post præcedentem titulum noster, de iis meliorationibus ac legatis loquens.

IN LEGEM PRIMAM,

quæ erat 17. Tauri.

Qualiter & quando melioratio per parentes facta, vel per aliquem eorum alicui filio in potestate patris constituto, sive non, irrevocabilis sit, declarat lex nostra. In cuius legis declarationem Doctores hic plura expendunt verba, & confundunt, commissentque plura aliena à contextura ejus, qua longum esset referre, ideo solum textualia declarabo, & qua necessaria videbuntur pro ejus declaratione. Correctiones autem que ex l. nostra inducuntur relatas videbis per Tullium hic num. 1. cum 6. sequentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Avus & avia meliorare possunt descendentes.
- 2 Donare potest mater filio in patris potestate constituto. Et etiam vulgo questio. 3.
- 4 Prohibitus contrahere, vel vendere censetur prohibitus donare.
- 5 Mater an ad donandum filio communi licentia mariti requiratur, & ibi quid si dotat filiam. Et n. 6. quid in majoratu faciendis, & ibi dicta declarantur.
- 7 Meliorari possunt unus, vel duo aut tres descendentes.
- 8 Melioratio tertii vel quinti an valeat De cota hereditatis.
- 9 Melioratio in codicillis fieri poterit.
- 10 Donatio revocabilis est regulariter, sive in testamento sive in contractu inter vivos fiat, nisi ut ibi.
- 11 Donatio qualibet jam est hodie valida inter patrem & filium etiam familias & in potestate sua constitutum.
- 12 Testator potest prævenire ultimum iudicium. Et

- num. 31. an revocabile sit.
- 13 Donare videtur ante diem restituens.
- 14 Instruatio non requiritur, ubi donatio fit à patre in filium.
- 15 Donatio in quintum, an valebit in terminis nostre l. sicut in tertio.
- 16 Donatio in tertio bonorum per patrem filio facta non revocatur per supervenientiam liberorum.
- 17 Tertium bonorum respectu descendens, non est legitima.
- 18 Quintum bonorum, etiam si per modum irrevocabilem fiat, manet revocabile, quoad id quod est anima necessarium. Non vero quoad meliorandum alium in illo quinto, ut num. 19.
- 20 Donatio specialis & sic melioratio specialiter in una re facta, non revocatur per generalem tertii & quinti meliorationem.
- 21 Donatio hodie filio emancipato facta revocabilis est, nisi ut ibi, & n. 22. idem in matre.
- 22 Maritus & uxor si simul in eodem instrumento filium melioraverint, an marito mortuo pro sua parte revocabit uxor, nisi ut ibi.
- 24 Majoratus per uxorem & maritum factus in una scriptura de omnibus bonis quando possit, vel non mortuo marito revocari per uxorem. Et numero vigesimo quinto, ubi an tenebitur tunc uxor restituere fructus perceptos.
- 26 Majoria supradicto modo constituta per maritum de bonis suis & uxoris tanquam de suis, si revocetur per ipsum maritum, eo quod revocabili-ter fuit facta, an bona uxoris penes ipsum manent.
- 27 Donatione causa mortis si melioratio & ejus traditio fiat, an revocabitur.
- 28 Legatum potest revocari etiam tradita re, declarata ut ibi.
- 29 Fructus rei donata irrevocabili-ter donans percipiat, an eos restituere teneatur.

30 Pater aut filius sibi invicem obligati de restituendo rem aliquam, non teneantur sibi invicem cavere de viendo & fruendo arbitrio boni viri. Ubi & quid in possessibilibus majoratus, ubi & an de restituenda re.

31 Donatio facta per patrem nisi tradatur res donata potius destinationem quam donationem fieri. Declarationis optime ad l. cum de bonis. Cod. de donationibus.

32 Donationis filio facte tradita possessione & donatario paciscente se amplius non petiturum, nihil ex augmento percipiet.

33 Donatur si aliquid heredi titulo donationis, non imputatur in Falcidiam cum sua declaratione.

34 Majoratus, aut vinculi constitutor si possessionem tradat, ita ut revocabilia sint non potest post bona talis majoratus aut vinculi alienare.

35 Duo media quibus possessio meliorationis tradita censetur.

36 Possessio acquiritur per traditionem scriptura donationis. Ubi & an aliarum scripturarum, & an coram alio tabellione id fieri sufficiat, numero 37.

38 Instruatio publico an sit facienda donatio.

39 Donationes ob causam non revocantur.

40 Melioratio ut irrevocabilis sit ex causa onerosa ratione requiritur, quod fiat cum tertio aliquo, secus alius, nisi ut ibi.

41 Melioratio facta ob matrimonii causam matrimonio non secuto revocabilem remanere, & vide num. 45.

42 Donatio remuneratoria, an sit irrevocabilis. Et ibi an computetur pro melioratione.

43 Evictio debetur in donatione remuneratoria.

44 Promissio obligandi idem operatur quod ipsa obligatio.

46 Melioratio & donatio causa studii, an revocabilis sit.

47 Necessaria pro studio an pater filio prestare teneatur.

48 Acceptatio meliorationis an requiratur, ne revocari possit.

49 Donatio ac melioratio per ingratitude revocatur. Et ibi, an fructus erunt restituendi.

Ibi, El padre o la madre. Quid in avo & avia, idem esse dicit Pelaez de Majora. 1. p. questio. 28. num. fin.

Ibi, La madre, nam & mater potest donare & filio in patris potestate constituto, per text. Glof. & ibi Bald. in l. si constante Cod. de donatio. inter vir & uxor. & eund. Bald. in l. filium quem. Co. fam. nil herci. Jas. in l. frater à fratre. col. fin. in fin. ff. de ondit. indeb. notat additio marginalis. Deciso. 191. Capilla Tolosane, adeo ut filio vulgo quaesito & post mater donare, secundum Bart. in l. cum pater. §. mater. ff. de leg. relatum per Additio. d. decis. 191. ubi fecerit ad dicta in l. si qua illustris Cod. ad Orifici. & Instir. ead. tit. §. novissime, sed nonne vendere, vel alquem contractum facere sine licentia mariti ex l. 5. Tauri postea in l. 2. tit. 3. supra isto lib. prohibetur, ergo & donare, nam prohibitus contrahere, neque done potest, & secundum Castillo in ead. l. 5. Taur. n. 13 ubi & diximus. Item & vendere prohibitus & donare etiam prohibetur, ut per Menes. in l. voluntaria n. 7. cum pluribus sequentibus. Cod. de fideicom. Igitur ut hac obiectio evitetur, præmittendum est pro vro, vel matrem hanc dum meliorat inter vi-

vos unum ex descendens, vel esse tunc viduam, prout dixit Castillo, nos sup. vel si vidua non erat, vel libera à matrimonio, cum licentia mariti contractum hunc meliorationis fecisse inter vivos, nam in testamento vel alia ultima voluntate sine licentia mariti id poterat, & sic lex nostra per illam 55. Taur. declaratur & jure optimo, una enim lex per aliam est declaranda, præsertim ut evitetur correctio, & semper lex in casu & cum requisitis per leges alias introductis disponere censetur, & ita tenendum est quidquid velit distinguere Castillo, ubi supra, prout diximus in illa l. 2. tit. 3. supra isto lib. in glof. Ni hæret contrato. in 10. limitat. & latius in l. 8. tit. 9. glof. 1. infra eo. lib. & quamvis ibidem tunc aliquantulum placeret illa distinctio Castilli quam novissime sequitur Alvarado, in Tract. de conjecturata mente testatoris lib. 2. capit. 1. num. 17. Nunc tamen mihi placet hæc opinio absque ulla distinctione, scilicet, quod dicta licentia requiratur mariti in melioratione per uxorem in contractu inter vivos faciendâ, sicut & requiritur in l. 28. tit. 9. infra isto lib. quæ erat 55. Taur. teste ibi Anr. Gom. n. 24. in fin. & sic ibidem præsumitur ac præsupponitur mariti licentiam adhibendam, eo quod lex illa præponit, quod maritus & uxor simul & in eodem contractu dotem promittunt, ut patet ex primis verbis ejus conjunctivè positâ, & ex verbis, Y si el padre solo, Et sic licentia præcessit & præsumitur data, cum ambo in eodem instrumento dotant, non enim posset mater & dora- re filiam sine licentia mariti sicut necque alium contractum facere, secundum Bazam de dat. filiarum c. 1. n. 55. cum pluribus sequentibus, prout in majoratu & ab uxore faciendâ inquit & tenet Molina de 6 Primogeniis Hispanie lib. 2. cap. 9. n. 3. cum sequentibus, aliquibus marito verò recalcante sine causa licentiam dictam præbere, judex causa cognita, scilicet de libera voluntate mulieris, eam concedere posset ex text. in l. 4. tit. 3. supra isto lib. quæ tamen intelligit Molina, ubi supra, lib. 1. c. 12. n. 9. cum sequentibus aliquibus, vera esse, quoties uxor talis contractum talem meliorationis vel instrumentum ejus irrevocabili-ter ordinaret, secus si revocabili-ter, quoniam tunc secundum eum ibi, licentia non requiritur, & quod interpretabitur in id in quo valere poterit, & sic in ultimam voluntatem, ita quod si quoad ordinationem habeat solemnitates testium contractui necessarias, regulabitur, ut talis, quod ego intelligerem dum tamen habeat solemnitates de jure requisitas ad validationem talis ultimæ voluntatis, quæ notanda sunt quia novam propositum nostre legis.

Ibi, Alguna de sus hijos. Nam & duos & tres & potest meliorare in tertio & quinto vel in uno-quoque eorum, prout dicam in l. 19. Taur. quæ est tertia hujus nostri tit. in glof. O hijos.

Ibi, Ex el tercio, Idem in quinto dicas, vel in utroque infimul, ut infra dicam in hac l. sub verbo, Agora el hijo este en poder.

Ibi, De sus bienes. Sed an de cota hereditatis & valebit melioratio tertii & quinti, vel legatum quinti, vide Seguram in l. unum ex familia §. sed si fundum n. 8. usque ad 19. de leg. 2. ubi hoc intelligit & declarat.

Ibi, O en otra, Et sic in codicillis poterit fieri melioratio hæc, secundum Cov. in cap Raynuitis §. 6. n. 4. fol. 107. de testam.

Ibi, O por otro algun contrato entre vivos, Et sic quoad

quoque eorum, prout dicam in l. 19. Taur. quæ est tertia hujus nostri tit. in glof. O hijos.

Ibi, Ex el tercio, Idem in quinto dicas, vel in utroque infimul, ut infra dicam in hac l. sub verbo, Agora el hijo este en poder.

Ibi, De sus bienes. Sed an de cota hereditatis & valebit melioratio tertii & quinti, vel legatum quinti, vide Seguram in l. unum ex familia §. sed si fundum n. 8. usque ad 19. de leg. 2. ubi hoc intelligit & declarat.

Ibi, O en otra, Et sic in codicillis poterit fieri melioratio hæc, secundum Cov. in cap Raynuitis §. 6. n. 4. fol. 107. de testam.

Ibi, O por otro algun contrato entre vivos, Et sic quoad

quoad facultatem & potestatem revocandi, ex iis verbis equiparatur donatio facta tali filio, sive fiat per contractum inter vivos, sive per ultimam voluntatem, nam in utroque modo & forma facta donatio revocari poterit, si nondum est tradita possessio, vel ex causa onerosa fit, non tamen parificatur ex toto in duo casus, nam si per viam ultime voluntatis fiat, quantumvis tradita sit possessio, vel dependat ex causa onerosa de futuro dependente, poterit revocari, ut dixi in glos. *Por contracto entre vivos, infra, hac l. & dixi ex causa onerosa de futuro dependente, quia si esset de presenti, puta quia filius meus contrahit cum Beta, & ut contrahat in testamento, quod tunc facio propter illam causam de presenti existentem, meliorem filium meum, crederem tunc non posse revocari, quasi transeat in vim contractus, & jus sit filio quæsitum & ejus uxori cum qua hac de causa contrahit, de quo tamen cogitabis latius, & vide dicenda in d. glos. *Por contracto entre vivos, infra hac l.**

Ibi, *Ora el hijo este en poder del padre.* Hic est text. clarus maxime juncta l. 26. Tauri, que est l. 10. *isfo tit. & lib. probans quod valida est jam hodie quælibet donatio inter patrem & filium etiam in ejus potestate constitutum & in correctionem l. si pater. C. de inoffic. testam. prohibentis tales donationes & l. donationes quas parentes C. de donatio. inter. & l. 3. tit. 4. p. 5. cum eis concordantibus, prout ibidem notat glos. *No vultur, & omnes scribentes hic, & Ant. Gom. tom. 2. c. 4. i. fin. & Suar. l. 9. tit. 1. lib. 1. fori. notab. 2. fol. 79. in antiquis, & sic sive doneatur filio simpliciter, sive dicat per viam meliorationis, cum omnis donatio in tertio & quinto inter descendentes computetur secundum illam l. 10. valebit talis donatio si per patrem non revocatur, etiam si, ut dixi, simpliciter & non causa assignationis legitima fiat, prout de jure civili requirebatur, quod feret, ut valeret, & l. si non mortis, ff. de inoff. testam. & ex §. igitur l. si. eod. tit. & sic Angel. in ead. l. si non mortis, notabat, cautellamque ex illa sumebat, ut donatio jure civili inter patrem & filium in ejus patris potestate constitutum valeret, scilicet, ut filio in vim legitime assignaretur, cujus Ang. doctrinam examinabant ultra DD. ibi. Suar. in l. quoniam in priorib. de inoff. testam. in evidentiâ lib. in n. 4. cum aliis seq. & ibi. n. 7. incepit Ang. doctrinam defendere, allegando pro ea text. in l. cum quo. de peculio. §. fin. ff. ad l. Falc. ubi probatur testatorem posse prevenire ultimum iudicium & sic in vita filiis suis legitimas tradere, & constituere, quam etiam Ang. doctrinam defendit Sign. in l. Imp. n. 87. ff. ad Treb. & in l. unum ex fam. §. sed si fundum n. 54. & 90. & 116. & 182. de leg. 2. & Pal. Rub. in Repet. c. per vestras §. 2. n. 9. *Jal. in 2. lect. l. frater à fratre. n. 44. ff. de cond. indeb. Castil. hic gl. 1. Deci. conf. 86. n. 2. sicque dicebat Bald. in l. illud q. 3. C. de sacro. sanct. Eccle. quod insinuatio tunc non requireretur, eo quod non erat mera donatio, & Signorol. de Homodis in repet. l. post mor. n. 13. C. de fideicom. licet quoad insinuationem non careat scrupulo, eo quod omnis ille, qui ante diem restituit, donare videtur, prout communem testatur Menes. in d. l. post mor. numero 6. Si ergo est donatio, & insinuatio requiritur, sed dicendum est quod quantumvis quoad preventionem temporis sit donare, non tamen quoad id quod datur in***

assignationem legitimam, quæ filio debita est post mortem patris, & quasi debita in ejus vita, & sic insinuatio non requiritur ejus quod debetur, sed ante tempus datur, imo quamvis in vim mere donationis fiat, non requiritur insinuatio eo quod in tertio & quinto meliorationis est imputanda, secundum Tel. l. 22. Taur. n. 29. cessant tamen supra dicta ex text. nostro, nam eo attento & per viam mere donationis potest pater filio in potestate constituto donare, & valet donatio concurrentibus nostræ l. requisitis, vel eis non concurrentibus si pater eam non revocaverit. Est tamen dubium num sicut valet donatio in tertio in terminis nostræ l. valebit etiam in quinto, & cum de quinto l. no. ne loquatur, & sine dubio dicendum est, quod sic habeat locum in quinto sicut in tertio, & in utroque simul, quoad hoc ut quintum sicut & tertium possit per patrem donari filio in ejus potestate constituto, ut latè per Pela. in majoratib. l. p. q. 28. n. 1. cum seq. aliquibus. Sed quoad irrevocabilitatem, differenter intelligitur, & interpretatur donatio in tertio, & donatio in quinto, nam quoad tertium, (quod quidem inter descendentes tantummodo fit per ascendentes melioratio & donatio) fieri potest irrevocabilis una ex causis à l. nostra descriptis, scilicet per traditionem instrumenti, vel rei donatæ, aut possessionis ejus, vel si ex causa onerosa fiat, puta matrimonii, vel simili, in iis enim casibus revocari non poterit donatio tertii, nisi donans reservaverit sibi potestatem revocandi, vel concurrat aliqua de causis in jure expressis, ex qua revocatur donatio, ut patet ex finalib. verbis nostræ l. licet per supervenientiam liberorum & aliorum non revocabitur, cum libera remaneat nato legitima sua, ex dictis per Mol. de Primog. lib. 4. c. 2. n. 18. & Greg. l. 32. tit. 9. p. 5. in gl. mag. col. pen. versic. quid autem, tertium enim respectu filiorum legitima non est, & in expresse tenent relati per Parlador. rerum quotidianarum 67. col. fin. quoad quintum verò, sive fiat ejus quinti donatio ex causa lucrativa, sive ex causa onerosa, sive instrumentum vel possessio detur aut tradatur, vel ex alia causa irrevocabili fiat, adhuc revocabilis & remanet quoad id pro expiaculo animæ ipsi donatori & pro eo sepeliendo & Missis dicendis necessarium est, ne demus aliter cum instabilem remanere, quod esse non potest, & cum hæc à quinto extrahenda omnino sint, ex quinto ipso sunt adimplenda, ideo nimirum si nulla ex causa quantum ad hoc irrevocabilis fieri possit donatio & melioratio quinti, & ideo non sine mysterio lex nostra de quinto expressam mentionem non fecit, dum de irrevocabilitate donationis & meliorationis tractare intenderit, & ita tenet Ant. Gom. hic, quem semper in hoc secutus sum quoad quintum de quo nunc agimus, & post hæc vidi hic Matien. in glos. 4. n. 21. eum sequentem, & nunc novissime post hæc vidi Velazq. de Avend. hic in glos. 3. q. tenentem, & Ayora. de petitionibus 2. p. q. 14. & 16. quiddam contrarium voluerit Tell. l. 22. Taur. n. 14 & Be. de Dot. c. l. n. 27. & 28. & Mol. de Prim. lib. 1. c. 2. n. 19. & iterum lib. 4. c. 2. n. 84. & Angulo. hic l. 3. & Matien. hic glos. 4. num. 22. qui tamen ibidem n. 20. si bene consideretur ut dixi, tenet cum Int. Gom. & cum refert cum l. nostra equiparatur quoad irrevocabilem, meliorationem tertii & quinti fieri ex causa onerosa vel lucrativa si possessio traatur, & cum traditur dicit irrevocabilem esse, quoad quintum

quintum, ergo est sibi ipsi contrarius. Neque obstat l. 22. Taur. quam pro sua opinione allegat Bac. d. n. 28. quia lex illa non excludit dispositionem l. fin. nostri tit. ex quinto dispositionis expiacula animæ defuncti omnino ex quinto deducenda, idque claris reperies si consideraveris ante legem illam s. d. d. l. 22. Taur. quæ est 6. nostri tit. & alias leges de irrevocabilitate dictarum meliorationum tractantes præcessisse, & quia si aliud diceremus, libertas testandi præcluderetur, & expiacula animarum periclitantur, quod absolum & absurdissimum esset, & insepulta corpora remaneret, cum non adesset bona pro eo sepeliendo, & sic veram credo Ant. Gom. opinionem contra supra dictos patres, licet fateri non verebor, quod quoties ob causam onerosam fieret irrevocabiliter per contractum inter vivos dicta quinti melioratio, tunc utique ærtius restringerem potestatem donantis ad testandum & disponendum pro anima sua, sive filio, sive extraneo fiat dicta donatio & melioratio, quam si ex causa lucrativa feret, ut scilicet cum ex causa onerosa illa tantum donans & meliorans possit in testamento expendere quæ necessaria sunt expensanda pro sepultura & officiis divinis dicendis corpore presenti, ut dicitur, & pro aliquibus Missis, cum vero ex causa lucrativa fuit donatum, tunc largius possit extendi dictorum funeralium adimplementum, dum tamen melioratus ex toto non remaneat defraudatus, idque bonus vir arbitrabitur: qui judex est, qui quidem ad minus arbitrabitur quartam quinti partem remanere debere meliorato, ex text. & materia in Authen. contra rogatus c. ad Trebel. quasi rogatus sit melioratus ex legis dispositione ad dictorum implementum, magis enim favent leges contractibus onerosis quam gratuitis ut patet ex l. nostra & ex dictis per Pelæz de mayo. l. p. q. 28. n. 3. in fin. ubi, n. 4. istam opinionem videtur tenere, quam ego tenui & scripsi multo antequam ipse, & gavilus sum dum eum vidi sic dicentem: Quam teneo sive melioratio fiat in sumul cum tertio, sive tantum de quinto, & secundum hæc est declaranda sententia Antonii Gomez indistinctè tenentis revocabilem remanere donationem quinti etiam 12. revocabiliter factam. Neque obstat si dicatur quod eodem etiam modo deducatur legata gratiosa testamenti, quia id nego, impedit enim hoc melioratio irrevocabilis tertii & quinti, quæ quoad alios quam quoad expiaculo animæ defuncti irrevocabilis est, multum enim favent jura funeris impensæ & expiaculo animæ, ut in l. fin. infr. eod. & dicit Pelæz ubi supra, meliorationes aliæ verò aliquibus personis ex dicto quinto factis post primam irrevocabiliter factam meliorationem de toto quinto, nulla erunt, & multo magis quoad tertium irrevocabiliter donatum aliquibus ex modis nostri text. cum quantum ad hoc irrevocabilis sit melioratio tertii & quinti omnino irrevocabilis remaneat, ut inquit optimè Molina in d. n. 82. versic. Secundus. Et Velazquez ubi sup. & faciunt dicta per Castillo in l. 19. Taur. n. 4. & per Suarez in l. quoniam in prioribus q. 9. n. 1. cum seq. pag. 222. & ex dictis nostri procedere contrarietas dictorum DD. quæ notanda quia nova & singularia: & sic declarabis dicta per Peral. l. qui testamento n. 5. cum sequentibus. pagin. 476. de legat. 2. quæ refert Pelæz de mayo. & melior. l. p. q. 45. n. 7. ut dicta ibi per Peral. procedant, quoties prima melioratio erat revocabilis, & Arevoda in Recopilationem. Tom III.

itidem testator voluit eam revocare. Secus vero si id non dixit expresse, nam tunc inter filios & descendentes videtur velle quod omnes occurrant, ut inquit Pelæz, ubi supra n. 10. qui tandem reliquit cogitandum, & verum credo si in eadem scriptura id fiat, secus si in diversis cogita, & idem crederem si prima donatio & melioratio revocabiliter facta esset specialis de aliqua re, & secunda melioratio esset generalis per viam de tertio & quinto facta, nam tunc non revocaretur prima specialis per secundam generalem, sed melioratus in tertio & quinto tenebitur illam solvere, ut communem testatur hic Tellius n. 125. & voluit Montecoso in sua Practica, tract. 7. fol. 188. pag. 2. super c. Declaracion de algunas dudas. vide Corneum conf. 102. vol. 2. & faciunt dicta per Ant. Gom. tom. 1. c. 12. n. 56. & hoc regularem quolibet dispositionem, ut per generalem non derogetur speciale secundum Cov. in 3. p. n. r. de test. n. 19. in medio, primusque rescriptum speciale non censetur derogatum per secundum generale, secundum gl. mag. c. 1. de rescript. & l. 7. in princ. tit. 18. part. 6. Ibi, *O no.* Et sic licet antea donatio per patrem filio facta emancipato tamen, irrevocabilis esset, ex l. donationes in concubinam. §. pater ff. de donationibus sive emancipatis l. cum de bonis Cod. eo. tit. sicque si in instrumento filium pater emancipabat, eodemque in eodem instrumento, donationem faciebat, ut valeret donatio, præsumebatur emancipationem præcessisse, secundum Menesium in l. qui fideicommissarium n. 4. C. de fideic. ex text. tamen nostro regula generalis constituitur, scilicet quod quantumvis filio emancipato doneatur per patrem donatio revocabilis erit usque ad mortem donantis, nisi aliqua ex formis à nostra l. assignatis, irrevocabilis fiat per contractum inter vivos, & alter enim quantumvis diceretur quod fiebat donatio irrevocabilis inter vivos de tali re aut cota, parteve bonorum filio etiam emancipato alicui nihil valeret, nisi aliqua forma nostri text. interveniret, ut optime declarat ac defendit Pelæz, in tract. de major. & melior. l. p. q. 3. per totam, contra Peral. ibi relatum, contra & male asserentem, sic etiam hodie ex l. nostra quantumvis mater meliorat filium in tertio, vel in quinto, vel in utroque revocabilis erit melioratio, nisi aliquis ex casibus nostræ l. interveniat, ex quo irrevocabilis efficiatur, & licet dubius ita velit Pelæz, ubi sup. l. q. 28. num. 9. qui à n. 5. incepit, hanc tamen credo veram, neque obstat l. 22. Tauri, quæ est 6. illius tituli & lib. quoniam aliud quoad hoc est d. l. 22. promittere non meliorare, vel meliorare, vel promittere meliorare ex causa onerosa, ut ex eadem l. 22. clarè patet, & ex dictis per. Tell. l. 17. Taur. n. 10. & Ayoran de Partitio. q. 4. n. 33. cum sequentibus aliquibus. Et sic nihil obstat, quoad alios vero quam filios, & sic quoad extraneos jura civilia incorrecta remanebunt, & per consequens aliis modis quibus donatio irrevocabilis erat de jure civili erit etiam hodie, & sic intelligo dicta per concivem nostrum Guierrez de Juram. Confir. 1. p. c. 12. n. 11. l. nostram indistinctè intelligentem, ut in aliis casibus, & cum quibuscumque personis locum haberet, sic etiam declarabis dicta per Tellium hic n. 91. dicentem l. nostram cum quibuscumque personis indistinctè intelligi, ut extra casus nostræ l. donatio & melioratio irrevocabilis non fieret, cum quoad eos l. nostra non loquatur, & licet quoad eos semper observatur,

servatur, inter peritos tabelliones tradi instrumentum donationis, vel possessionem apprehendi, ut clarius procedatur, quoad irrevocabilitatem.

Ibi, La pudaar vocat. Quid tamen erit si maritus & uxor, infimal, & eadem scriptura inter vivos donaverint nisi filiorum suorum tertium bonorum suorum, an mortuo marito poterit uxor dicta quoad partem suam revocare meliorationem illam. Et respondendum est ex text. nostro posse, nam quando melioratio fit ab utroque, & de bonis utriusque licet in una & eadem charta fiat, quilibet eorum potest revocare quoad suam partem, quia dicuntur duae dispositiones ex text. in l. quoad a mulier. C. de her. per. communemque hanc testatur Tellius hic n. 18. & Suar. l. quoniam limitatio. ne s. l. Reg. n. 13. & 14. pag. 165. Cod. de inoff. testam. & Molina de Primog. lib. 4. c. 2. n. 84. Fundaturque ex generalitate nostri text. in princ. eius regulam generalem assignantis, quod tamen ex eodem nostro text. limitatur, primo ut non procedat si meliorationis illius sit tradita possessio, nam tunc neque quoad partem poterit id mulier revocare, vel itidem si facta fuit melioratio, ob aliquam causam onerosam cum aliquo tertio, vel alio quolibet ex modis, ex quibus melioratio fit irrevocabilis, nisi & ipsa sibi reservaverit facultatem revocandi meliorationem illam, secundum nostrum text. & l. 4. tit. 7. infra eo lib. Secundo & singulariter limitatur dicta communis ut non procedat, quotiescumque maritus ipse disposuit de re sua & suae uxoris tanquam de re propria unum ex filiis vel duos liberando, postquam mulier ipsa consensit dispositioni illi per maritum factae, nam tunc mortuo marito non potest mulier illam meliorationem revocare etiam de parte sua, secundum Telli. hic num. 14. allegando Suarez & Covar. quos allegat & sequitur Molina, ubi supra, & concivis noster Gutierrez, in Repet. c. quamvis pactum in princ. n. 46. pag. 390. qui ex hoc idem inferunt ad majoratum constitutum per maritum de suis bonis & uxoris, & Burgos de Paz, l. 3. Tau. 2. p. n. 1216. cum sequenti b. fol. 377. ubi late, qui quidem & Molina, ubi supra, quarunt, an cum mulier revocet partem suam tenebitur restituere fructus perceptos per parte mariti eidem uxori relictos in scriptura illa. Est tamen advertendum quod in casu in quo maritus disponit de re sua & de re uxoris tanquam de sua mulier ipsa solum consentium praestet dispositioni mariti promittendo se semper illi velle stare, neque contraveniet unquam aliqua ex causa, non tamen dicatur quod ipsa eandem dispositionem si necesse est de novo constituit, vel ratificat, quia tunc esset idem ac si ipsa cum suo marito fecisset, & posset eo mortuo quoad suam partem revocare, sed tantum praestet consentium supra dicto modo, & sic vidi jam majoratum constitutum dicto modo, & respondi mortuo marito uxorem non posse contravenire quoad partem suam, & ipsa adhuc contraveniente fuit exclusa per duas sententias in Cancellaria de Villadolid, & data executoria contra eam, idque adeo verum credebat Gregor. Lup. in l. 9. glo. 1. tit. 13. p. 5. quoad majora constituta dicto modo & cautela per maritum, si post ipsamet maritus revocaverit talem majoriam, (revocabilitatem enim per ipsam constituta fuit) omnia bona etiam illa, quae uxoris fuerunt ex quibus etiam constituta fuerat majoria,

penes maritum ipsum remanebant, neque ad uxorem redibant, propter ipsius mulieris consentium in constitutione ipsius majoriae adhibito, quod quidem dictum si verum est, singularissimum iudicio, veretur tamen de eius veritate, nam penes maritum quomodolibet bona uxoris poterunt remanere, si ipse contra constitutionem majoriae venit, cum ex eo non debeat quis fructus consequi, quod nixus exitit impugnare ex juris regula, & omnes dispositiones intelliguntur rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus ex l. quod Servius ff. de cond. indeb. licet & soluto debito pignoris alieni res ipsa ad verum dominum redit: tum etiam quia alius maritus locupletior reddetur cum bonis uxoris suae, resurtaeque, ex hoc donatio quaedam inter virum & uxorem, quae etiam directe inter eos non valeat, indirecte & per circumventionem quandam ferret, & valeret, & id quod una via esset prohibitorum, alia videretur permissam contra juris principia, viaque aperiretur decipiendi maritos uxores suas, & cum consensu uxoris ad hoc praestetur, ut dispositio illa a marito facta valida sit, si aliud fieret, esset contra intentionem mulieris, ad usque non debent operari ultra intentionem agentium, & sic Greg. Lupus, ubi supra praesentibus has difficultates, inquit quod forte remanebant bona ipsius uxoris vinculata, & quoad ea erit valida dispositio mariti, & deveniant ad illum, & illos qui vocati fuerunt ad ea in tali dispositione, vinculo & majoratu, quasi quoad ea revocatio mariti non sit attendenda, neque prejudicandum viri quaesito ex consensu uxoris arguimento l. fin. & ibi dictionum ff. de pactis & argumento illius magis communis opinionis contra Barr. in l. qui Rom. s. Flavianus ff. de verb. obligat. de qua nos alibi latius dicemus, quod si alio tibi rem ut post certum tempus quaratur donici Ecclesiae non potest etiam cum consensu primi donarii acceptantis donationem illam, revocari in prejudicium secundi donarii, & sic quod maritus ipse nullo modo posset disponere de bonis uxoris suae asserendum esset omnino, & in tali casu, vel dicendum quod ex revocatione mariti quoad partem bonorum suorum refuter etiam revocatio quoad partem bonorum uxoris suae, cum sub una dispositione, & constructo verborum dispositio sit constituta, & una tantum, non vero duae dispositiones dicuntur & sic bona uxoris ei remaneant libera sicut ante erant, & hoc credo verius, vel tenendum est, quod bona uxoris remaneant sub dicta dispositione, vinculo & majoratu, ut inquit Greg. ubi supra, neque supra dictae doctrinae Tellii, Suar. Mol. aliorumque quidquam obstat consideratio concivis nostri doctoris Gutierrez ubi supra, ex lege nostra & ex lege 44. Tau. quae appositae est sub l. 4. 7. infra isto eod. l. b. ubi libera revocatio remanet tam patri quam patri, & sic uxori sicut marito, indistincte & sine distinctione, an ambo disponant sub una carta de bonis suis, vel maritus solus, & post uxor consentiat dispositioni mariti, quoniam generalitas harum legum non est censendum casus speciales a iure dispositio juris relinquere, & sic non corrigere dictum casum, quoniam maritus solus de suis bonis & uxoris tanquam de suis disponit, & post mulier eius consentium praebet dictae dispositioni: & sic, ut dixi, vidi determinatum in Pinciana Cancellaria, & an si profiteatur religionem tollitur potestas

testas revocandi talem donationem revocabilem, vide Angulo hic glof. 6.

Ibi, Por contrato entre vivos, quid tamen si per donationem causa mortis, & an & tunc poterit tradita revocari, & videtur dicendum quod sic, cum legato equiparetur, & legatum possit revocari etiam tradita re, ex l. ij. tit. 4. p. 5. & tradit. Ant. Gom. hic n. 24. & iterum tom. 1. var. c. 12. n. 4. & Due. reg. 217. & 218. Quod intelligerem si traditio illa fiat sub commemoratione legati illius, vel donationis causa mortis, secus si simpliciter fiat, quia cum tunc per traditionem transeat in contractum inter vivos, non poterit revocari tale legatum, vel donatio causa mortis, secundum supra dictos, & ex communi relata per Covar. 2. par. Rubr. de Testam. in tribus columnis finalibus, & prosequitur late Tellius hic n. 84. cum sequentibus pluribus, & concivis noster Doctor Gutier. in repetitione l. nemo potest num. 254. cum tribus sequentibus pagin. 82. de leg. 1. sicut in testamento melioratio fiat, & rei meliorate facta traditio, tunc revocabilis non est talis melioratio, secundum Ant. Gom. hic, quem indistincte & male reprobat Pelaez de Major. 1. p. quast. 3. num. 1. cum sequent. Marien. hic in glof. An. 27. & a n. 25. inaequit. Nam verum dicit Ant. Gom. quoties traditio sit incontinenti, & idem si ex post facto si tamen fiat sub commemoratione primae meliorationis, vel legati in testamento facti, secus vero, si ex post facto, & simpliciter, nulla commemoratione facta fiat traditio, nam tunc cum transeat in contractum inter vivos, irrevocabilis erit, cum communi per Ant. Gom. relata & per Molinam de Primog. lib. 4. cap. 2. num. 19. cum duobus sequentibus. Nam licet l. nostra in princ. de ultima voluntate, sicut de contractu inter vivos revocabili loquatur, hoc est cum agit & disponit in materia revocabili, sed dum in secunda parte tractat de irrevocabilitate, solummodo agit de contractu inter vivos, non vero de testamento, vel alia ultima voluntate, quasi quoad hoc iura civilia & doctrina doctorum in suo esse remaneant, & sic in donatione mera causa mortis, dum ultima voluntati equiparatur, idem erit quod in alia ultima voluntate, si vero deus donationem causa mortis in casu in quo donationi inter vivos assimilatur, puta cum apponitur in ea pactum de non revocando, irrevocabilis erit, ex Tell. hic num. 94. cum sequentibus aliquibus, & ex Ant. Gom. tom. 2. c. 4. num. 22. & Covar. ubi supra, & Daenas regula 217. & concivis noster Gutier. in suo utili Tractatu de Jur. confirm. 1. part. cap. 12. n. 4. cum sequentibus.

Ibi, Oviere entregado, haec est prima limitatio nostri text. ad regulam ejus, in princ. positam scilicet, quod tunc demum possent parentes revocare donationem ab eis factam alicui ex descendentibus, vel omnibus, nisi possessio sit tradita rerum in donatione contentarum, quam limitationem prosequitur Tel. hic, a n. 30. Sed est quaestio an tunc pater possit fructus percipere filius rei donatae & ejus possessio tradita est, & si percipiat an eos filio donatorio restituere teneatur, per quam quaestio examinat Tell. in l. 20. Taur. n. 8. cum 4. sequentibus, ubi concludit quod si ipsius rei donatae tradita est possessio per aliquem modum per quem transferri potest, debentur fructus statim, neque pater potest eos percipere, secus alius & in tali casu in quo fructus ab ipso patre statim debentur, Azevedo in Recopilationem, Tom. III.

si eos nihilominus perceperit, teneatur cavere de eis restituendis, nisi sibi parer fructus in tali donatione reservasset, quia tunc cavere non tenetur de eis restituendis, quia sibi reservavit, neque de utendo & fruendo, arbitrio boni viri, quia cum ex sua liberalitate convenitur, cum eo minus agendum est, secundum Socin. relaxam & sequitur per Dec. in l. Divus Pius rescriptis num. 2. ff. de reg. jur. eundem Dec. in Auth. ex testamento 1. c. de collationibus per text. in l. filia ff. ut leg. non cav. Item quia cum pater filio, vel filius patri aliquid restituere possit tempus est obligatus, non tenentur praestare cautionem illam de utendo & fruendo, ex tit. ususfruct. quem cave. secundum Ist. in linter omnes n. 7. ff. qui usufructu coguntur. per text. expressum ubi notat glof. & DD. in l. suberius Cod. ad Trebel. quod est etiam notandum ad l. 20. 26. & 27. Taur. in isto tit. nostro insertas, ex quo videmus quod possessores bonorum majoratus, qui cum filiis suis & descendentiis bona illa restituere teneantur, nunquam conveniunt ut praestent cautiones dictas & de utendo & fruendo, quemadmodum alii usufructuarii compelluntur, ut & tenet Molin. lib. primo de Primog. cap. 15. numero vigesimo quinto, ubi tamen inquit compelli posse cautionem praestare de restituenda adveniente tempore quae ibi per eum multum differat ab illa de utendo & fruendo arbitrio boni viri.

Uterius & ex verbis nostri text. & suae dispositionis limitabis optime text. in l. cum de bonis C. de donat. rit. generali, probantem quod per donationem factam filio familias per patrem, destinationem magis paterna voluntatis factam censei, quam ad perfectam donationem pervenit; hoc enim si non procedit per text. nostrum quotiescumque pater ipse donans ipsiusmet donationis, & sic rei donata traderet possessionem vel aliquo ex modis in l. nostra descriptis, talem donationem irrevocabilem constitueret, quia tunc non destinatio paterna voluntatis diceret, sed potius perfecta donatio, cum revocari non possit, quae est optima declaratio ad d. l. cum de bonis, & per neminem usque adhuc consideratam, quae viderim. Vel secundo declarabis, d. l. cum de bonis, ut non procedat quotiescumque talis donatio sit per patrem filio assignatione legitima, quam post mortem patris filius petere poterat, tunc enim valida est statim & perfecta donatio, quoniam pater potuit praevinire ultimum iudicium, secundum Suar. in Evidentialibus l. quoniam in prioribus, n. 6. cum quatuor sequentibus, ex doctrina Angel. quem ibi allegat & defendit, asserentis, ex tali legitima assignatione donationem talem irrevocabilem esse, quam doctrinam sequuntur & defendunt Decius, Segura, & alii per me supra in hac l. relati, communemque testabatur Joan. Bapt. de sancto Severino in l. frater a fratre, q. 25. & Socin. cons. 4. vol. 1. sentit Bart. in l. peto n. 12. de legat. 2. & Bald. in l. cum oportet s. non autem C. de bo. lib. Sed contrariam, imo quod etiam in vim assignationis legitimae fieretalis donatio, revocari possit, tenet idem Bald. in l. 3. C. de usufructu, pro exemplo. & hanc etiam communem dicebat Dec. cons. 86. vol. 1. & Segura in l. Imperator. n. 84. ff. ad Trebel. quas quidem opiniones refert Mol. de prim. lib. 1. c. 12. n. 6. concordabam tamen ego has opiniones ex text. nostro scilicet, quod si huius donationis in vim assignationis legitima esset tradita possessio, vel fieret ob communem onerosam

sem, tunc irrevocabilis esset, & sic procederet prima Ang. opinio, secus aliis quia tunc remaneret revocabilis, & sic procederet secunda opinio, & hanc concordiam voluit assignare Duen. *regula* 223. n. 5. & secundum primam opinionem sic intellectam, si filius tradit ei possessionem rerum pro legitima assignatarum faciat pactum de amplius non petendo, tunc licet bona patris donantis & assignantis legitimam augeantur, nihil recipit filius hic ex augmento illo, secundum Suar. in l. *quoniam limitat.* 4. l. *Regis. prag.* 151. num. 3. de quo vide communem per Segu. Et ejus Additionem in d. n. 130. & vide Tell. in l. 23. *Taur.* n. 10. cum sequentibus, sic & eodem modo intelliges illud quod asserit per DD. in l. *in quartam* ff. ad l. *Falc.* ubi Paul. de Montepico num. 39. & 44. & Rip. 35. & Corra. in l. *filium quem.* n. 98. C. *familia hered.* argumento l. *pater* ff. ad d. *Falc.* scilicet, quod si donatur aliquid heredi titulo donationis non imputatur in *Falc.* quamvis testator aliud jubet, ut id procedat. quotiescunque talis donatio a principio valida fuit & irrevocabilis, quia tunc etiam in testamento, contrarium jubet, non imputaretur in *Falcid.* argumento l. *pater filium.* secus si a principio revocabilis esset donatio, quia tunc potest donator jubere in testamento, ut imputetur, nam cum posset in totum revocare, multo magis posset hoc. Ulterius etiam & ex verbis iis semel in facto respondi, scilicet, quod si quis fecit vinculum aut majoratum, bonorum suorum cum licentia Regis, vel sine ea partis illius bonorum in qua id fieri poterat, & traderet possessionem bonorum illorum per contractum inter vivos, (hoc enim modo loquitur in hoc & in precedentibus illationibus) quod ab inde constitutor talis vinculi, & majoratus non poterit vendere, pignorare, vel alienare per res taliter vinculatas, cum irrevocabilem disposuerit, nisi sibi ex jure promissio reservaverit facultatem revocandi in toto vel in parte, & post haec vidi sic tenuisse Suar. in l. *quoniam* 8. *quasi l. regie.* num. 17. pag. 220. ubi ejus Additio ad nosram l. applicat, quamvis Mol. de *Primog.* lib. 4. cap. 2. n. 81. *vers.* Ex quo inferatur, aliud velit.

Ibi, *En el dicho tercio.* Sed nunc idem in quinto diximus, *supra* hac l. in *glos.* Ora *bel* hijs.

Ibi, *La escritura dello.* per haec verba recte dissolvitur Antinomia ad text. nostrum proposita per Tellium hic n. 18. & sequentibus, quem refert Matienzo hic *glos.* 4. num. 2. dum lex nostra probat sufficere ad irrevocabilitatem donationis tradi possessionem rerum donatarum, arguuntque auctores ii quod incertitudo haec ipsarum rerum vitia possessionem, & per consequens lex nostra procedere non potest, quam tamen discutat, si consideravissent verba & mentem, ac substantialem dispositionem nostri text. faciliter diluissent, imo potius praesentent legem nostram & conditores ejus (periculis enim fuerunt) hanc praesentisse difficultatem, & ad eam evitandam & ne dici posset confusa, similitudine & correctivum processisse duo membra principalia constituerunt quorum medio possessio meliorationis tertii vel quinti aut utriusque simul capi posset: unum membrum ac medium, quotiescunque certarum ac designatarum rerum melioratio fit & hoc membrum constituitur in illis verbis, *La possession de la cosa, y cosas en el dicho tercio consentidas,* & harum

32

33

34

35

rerum possessio acquiritur, & acquiri potest statim cum certa ac determinata sint, per traditionem earum verò vel fidei vel per traditionem scripturae ipsius donationis: aliud membrum quoties non certa rei aut certarum rerum melioratio fit, sed generaliter & per viam quorum melioratio tertii vel quinti, aut utriusque fit, tunc enim quia datur incertitudo rerum quae in melioratione extabunt & talium rerum incertarum acquiri possessio tunc non potest per traditionem earum, tunc provisit doctissime lex nostra de medio alio, scilicet, quod tunc per traditionem scripturae donationis & meliorationis acquiratur possessio dicti tertii vel quinti aut utriusque, & hoc modo nulla dubitandi aut arguendi relinquatur occasio, nec imaginandi novas formas dissolvendi argumenta & difficultates propositas & hoc voluit lex nostra & non aliud, nam cum leges Tauri quarum una haec est, processerint ad dissolvendas difficultates & controversias Doctorum, non est cur nos alias & insolitas imaginemus difficultates, & quae in mente legis & conditorum ejus numquam evenerunt, & sic anxietas Tell. & Matien. cessat, & quod per traditionem scripturae meliorationis & coram tabellione facta possessio acquiratur, comprobatur ex text. in l. 8. *tit.* 30. *par.* 3. per quam ita asserit Cov. lib. 3. *var.* c. 16. n. 12. & Tell. *hic* n. 16 qui n. 65. intelligit verbum illud *Dello,* & bene de instrumento ipsiusmeliorationis, nam hoc sufficit tradere ex l. nostra, nec requiritur traditio instrumentorum bonorum meliorationis aut rerum donatarum, prout & tenet gl. in *dich.* l. 30. & Matien. *hic* *glos* 6. ubi alios plures refert idem tenentes, & n. 5. hanc & bene testatur nostram communem opinionem, quidquid aliud & male voluerit Cov. ubi *supra.* & Tell. *dich.* numero 65. Respondentes ad d. l. partit. & ad nosram quorum responiones optime diluit Matien. in d. *gl.* 6. & sic quamvis aliis de jure requirebatur traditio instrumentorum rerum donatarum ut possessio transferri posset, secundum omnes per text. ibi in l. 1. C. de *donatio.* & erat communis teste Cov. ubi *sup.* & Ant. Gom. l. 45. n. 57. & Rebus in 3. *Tom. consil.* *Favicia.* *tit.* de *matr.* *pos.* in *praes.* n. 81. ubi ad n. 74. cum sequentibus describitur requirita necessaria ad hoc, tamen ex l. nostra & ex d. part. & ex l. 4. *tit.* 7. *infra* isto *tit.* & lib. sufficit tradi instrumentum donationis, dum tamen coram ipso tabellione tradatur, ut inquit lex nostra ibi, *O le oviero entregado ante el scrivano la escritura dello,* & sic idem jam erit in quocunque alio contractu inter partes celebrato ut clare inquit Ant. Gom. *hic* n. 16. & omnes alii sic sentiant, & practica communi sic videmus: imò & ex l. nostra clare colligitur non esse necessarium quod traditio talis scripturae tempore quo fit, tradatur, sed sufficere si ex postfacto per ipsum tabellionem traditio fiat, dum tamen de hoc constet per instrumentum, aut testes, imo nec requiritur quod fiat coram ipso tabellione coram quo fit instrumentum, sed & coram alio diverso fieri potest, & hoc denotant verba nostri text. dum dixit, *Ante el scrivano* & non dixit, *ante el scrivano,* securius tamen facies si statim tibi traditio talis instrumenti fiat, nam inter os & offam (ut aiunt) multa possunt accidere propter qua non capiat. Notandum etiam ex verbis his nostri text. non induci necessitatem ad donationem faciendam omnino requiri scripturam & coram tabellione

36

37

38

ne fieri, imo dicendum est non requiri, nisi ad dictum effectum irrevocabilitatis per traditionem ejus secundum Tell. l. 22. *Taur.* n. 4. vel nisi in donatione excedente quingentos aureos, nam in hac scriptura requiritur ex l. *si quis argumentum.* C. de *donatio.* notat *glos.* l. de *consensu* imb.

Ibi, *Por causa onerosa.* hic est tertius casus & limitatio nostri text. ubi donatio & melioratio irrevocabilis fit, & ratio est, eò quod donationes ob causam non revocantur & ut ad nosram legem advertit Pelaez de *major.* 1. p. *quasi.* 21. n. 15. & super his verbis secundum Tellium hic vastum pelagus se offerbat, ipse tamen ad breve reduxit illud, sicut & nos reducimus solummodo advertendo lectorem, quod ut melioratio in casu nostra legis alicui ex discentibus facta ex causa onerosa irrevocabilis sit, requiritur quod causa illa onerosa sit facta cum alio tertio, & ibi, *Pro causa onerosa con otra tercera.* nam dictio illa *Cum* copulativè ponitur & cumulat omnia, prout optime declarat Tellius *hic* n. 69 & iterum in l. 22. *Taur.* n. 17. & ibi, Ant. Gom. *n. item.* 17. & Moli. de *primogeniis.* lib. 4. c. 2. n. 26. & Pelaez ubi *sup.* & Matien. *hic* *gl.* 7. & novissime Velazq. l. 44. *Taur.* *gl.* 15. unde secundum Tell. in d. n. 69. quantumvis pater meliorat filium in tertio vel quinto vel in utroque ut melius nubere possit, dum tamen tunc non adit mulier cum qua contrahat & ob quam causam contrahendi cum ea fiat talis melioratio, tunc enim revocabilis erit, etiam si appareat ob causam onerosam fieri, cum desit tunc tertius hic à lege nostra requisitus, nisi adessent aliae causae à lege nostra descriptae, puta traditio instrumenti vel possessionis rerum donatarum, & sic intelliges legem 22. *Taur.* *qua est.* 6. *ipsum* nostri text. dum *ibidem* meminuit etiam de causa matrimonii vel alia onerosa, ut intelligatur dum tamen fit onerosa respectu alterius tertii, ne demus contrarietatem inter eas, praesertim cum *ibidem* eodem modo loquatur sicut nostra ibi, *Por via de casamiento, o por otra alguna onerosa,* matrimonium autem est maris & feminae conjunctio, ergo lex illa de matrimonio tunc contrahendo cum tertio aliquo est intelligenda, & dictio illa, *O por otra alguna onerosa* eodem est etiam modo intelligenda, ut sit onerosa respectu alterius tertii, nam dictio illa, *Otra.* est repetitiva similitum & per consequens de tali causa onerosa est intelligenda lex illa, sicut nostra. Nec mirum, leges enim posteriores per priores sunt intelligendae & declarandae, idque clarius deducitur ex verbis finalibus illius l. 22. dum ibi inquit, quod si promissionem meliorandi pater aut mater non adimpleverit, intelligatur esse facta, & hoc nulla alia ratione, scilicet, ne tertius ille ob cuius respectum fit promissio illa, illusus remaneat, est tamen verum ut optime advertit Molina ubi *sup.* n. 17. quod si melioratio ex causa matrimonii genericè facta sit & postea hujus meliorationis virtute melioratus cum aliqua contraxit matrimonium, melioratio revocari non poterit, jam enim ex tertii interventu irrevocabilis facta fuit, nec debet ex ea ipse tertius circumveniri, adeo ut nec consensu meliorati non possit post revocari secundum eundem Moli. ubi *supra* numero 18. ubi & inquit matrimonium post non sequito revocabilem & manere meliorationem talem. Vel declara illam l. 22. Tauri, loqui in promissione, ut in hac diximus lege. Sed num si causa remuneratio

39

40

41

nis aliquid filio donetur per patrem, efficiatur irrevocabilis donatio, & Castillo *hic* inquit quod sic, quasi tunc potius quaedam debiti solutio quam mera donatio facta videatur, prout & inquit ipsemet Castillo in *proemio legum Tauri* fol. 4. col. 1. *vers.* ex quo ubi & inquit quod adeo hoc verum est quod talis donatio remuneratoria non potest computari, nec computatur in tertia & quinta parte quam testator potest filii relinquere: multa enim pro donatione remuneratoria introducta sunt in jure de quibus per Tiraquel. in l. *si unquam verbo.* *donatione largitus.* n. cum sequentibus. C. de *revoc. donatio.* & praesertim quod licet regulariter in donatione non remuneratoria non debeat evictio: tamen in remuneratoria debetur & si incipiamus a traditione sive non ut per Ant. Gomez *to. 2. cap. 2. num.* 35. & per Bar. & Jal. num. 11. in l. *Julianus.* §. 1. *ff. de verb. oblig.* & alia per Palac. Rub. in rub. §. 31. num. 1. & per additionem Abbatis. in *ca. donatio.* n. 1. *litera.* A. de *donatio.* *inter.* nihilominus tamen in nostro proposito contra Castillo tenet Covar. in *cap. cum in officio.* num. 11. de *testamen.* & veriorum cum eo testatur Baeza de *dote.* c. 17. num. 3. & tenet Tellius *lege.* 28. *Tauri* num. 3. & concisus noster Joannes Gutierrez in *tractu de juramento confis.* 1. *par. esp.* 5. num. 24. cum sequentibus, nam à filio erga patrem nullum servitium remuneracione dignum tradi potest, ex l. enim 3. *tit.* 20. *par.* 2. parentes filiorum ministerio se servire possunt, & filii eis servire tenentur, prout & inquit Navaro, in *mandati.* cap. 17. num. 148. & sic tenendum est quod quoad filios quolibet donatio est revocabilis nisi concurrat aliqua ex formis nostrae legis ob quam irrevocabiles fiunt, & in casu in quo, quoad filios daretur casus aliquis, quo mediante filius hic aliquid posset à patre petere in judicio, & pater ad hoc solvendum compelli posset, tunc ut ad alienum filius petere poterit, quantumvis illud pater in vim donationis remuneratoriae id sibi non donet, ut voluit & bene Covar. ubi *sup.* & tunc etiam si pater talem revocet donationem nihilominus filius id petere poterit, & ut ad alienum solvetur si pater talem remunerationem non revocaverit, nec computabitur ut melioratio tertii & quinti sed ut ad alienum, & hanc credo veritatem quam & tenet dicens sic vidisse praticari Joan. Graciam, in *reg.* & Falen. *reg.* 337. *num.* 20. quamvis ibi n. 25. contrarium veriorum dicat & in Palatiis versatam, ubi num. 11. & 12. inquit, id probandum per filium tenet Gutierrez ubi *sup.* num. 24. & miror quod cum asseruerit *ibidem* n. 12. quod filio emancipato servitium patri debetur salarium, asseruerit post, ob remuneracionem talis servitii donatum non posse tertium & quintum excedere, & in eo computandum, nam si ut debitum peti potest, non est in tertio & quinto computandum, & si, in tertio & quinto computatur revocari potest per patrem donantem nisi adit aliqua ex causis tribus nostri text. propter quas irrevocabilis fit, ipse tamen Gutierrez ibi num. 30. inquit donationem talem remuneratariam in tertio & quinto computandam revocari non posse, igitur sibi contrariatur, item quia si ipsemet Gutierrez *ibidem* faretur talem donationem remuneratariam respectu extranei, cui sit valere quoad quintum,

43

43

V ij &

& tamen n. 33. faretur extraneum hunc posse petere ut debitum illud quod excedunt servitia quintum illud, ergo debitum iudicatur, & si tale, ut tale peti potest, & per consequens ultra quintam, adeoque valet donatio ob causam onerosam ut ad legem nostram redeamus quod etiam promissio sola meliorandi ob dictam clausulam valida est & irrevocabilis secundum l. 2. 2. Tauri quae est 6. inf. isto tit. ubi Doct. sola enim promissio obligandi in decem operatur idem quod ipsa obligatio secundum Thom. grammat. decis. 103. n. 187. & 188. & Boerium decis. 183. n. 13. maxime attende lege. 2. tit. 16. inf. isto lib. 5.

Ibi, Por via de casamento, hanc prosequitur Tellius hic n. 70. quem referre sufficit, & aded verum esse hoc testatur Segura, in l. unum ex familia §. sed si fundum n. 127. fol. 95. col. 2. de leg. 2. quod quamvis matrimonium non sequatur adhuc revocari non poterit melioratio, ob tale matrimonium facta ¶ de quo videndum est Baeza de dote filiarum. c. 21. n. 27. cum sequentibus & Angulo, hic gloss. 10. num. 1.

Ibi, O por otra cosa semejante, sed an haec erit si causa studii filium pater melioraverit, ¶ & in hoc Matienzo hic in gl. inquit quod melioratio facta causa studii erit revocabilis in filiis, & videbatur hanc tenere opinionem, & tandem se remittit ad ea, quae dixit in l. 3. tit. 8. inf. isto lib. gl. n. 10. & sequentibus ubi tenet totum contrarium, solum considerans quod haec causa studii donata, pro alimentis donatur, & sic irrevocabiliter donatum censetur, in quo remansit etiam ipse Matienzo consule, & intricate, & ideo ego veritatem esse iudico, quod donatio talis & melioratio causa studii facta, in eoque pro alimentis necessariis expendendum est, & quae domi expendenter, & item in eo quod pater omnino expendere tenetur, pro studiis necessariis sine quibus homo secundum consuetudinem & conditionem suae personae vivere non potest, ut quod addiscat grammaticam, & similia & libros necessarios ad hoc praestet, hoc enim quod in his expenditur tenetur ¶ pater solvere, velut ad impensam necessariam, secundum gloss. in l. 5. tit. 1. §. part. 6. & Tellius hic num. 113. & probat ex l. qui filium. ff. ubi pup. edu. deb. nor. Jal. l. quidam cum numero 33. fol. 184. ff. de ver. obliga. & Anton. Gom. in l. 29. Tauri numero 18 & optime per Rebut. de privileg. schol. privilegio. 53. & Joannes Garlia, de expens. & melio. capit. 3. & 4. & in his erit melioratio irrevocabilis, secus tamen est circa ea quae pater praestet in studiis non tenetur, in his enim melioratio erit revocabilis, si possessio rerum aut instrumenti non est tradita, secundum tenorem nostrae legis, & sic concordabis communes contrarias de iure civili circa hoc assertas per Additio. Segurae, l. unum ex familia. §. sed si fundum n. 131. de legat. 2. vel dic ut per Angulo, l. 1. gloss. 10. n. 8. in praesenti, quod est revocabilis cum magis communi opinione, nisi filius sit advocatus aut doctor, vel efficeretur talis, vel nisi expensae essent consumptae & novissime de iis agit etiam Velazquez, l. 44. Tauri gloss. 15. n. 5. sed an etiam in casibus nostrae legis requiratur acceptatio meliorati ut ante acceptationem revocari possit, post vero non, dic quod sic ¶ ut per Pelaez de majorat. 1. par. quest. 36. num. 1. cum sequentibus, ubi tamen inquit sufficere tacitam acceptationem, prout

& dicemus, in l. 2. tit. isto. inf. isto libro & in l. 2. istius tit. in gloss. O descendentes, hoc de acceptatione iterum & in casibus fortioribus repetemus.

Ibi, Salvo si, nam tunc per reservationem talem remanet revocabilis talis melioratio quae alias sine tali reservatione irrevocabilis erat, ut notat Castillo hic num. 113. cum sequentibus & omnes alii scribentes.

Ibi, O por otra alguna causa, ut propter ingratitudinem propter quam omnis perfecta ¶ donatio 49 revocatur ex text. in cap. finextra de donatio, & enumerantur causae haec in l. 1. tit. de las donaciones lib. 3. fori, & l. 4. cum tribus sequentibus tit. 7. par. 6. & l. 10. tit. 4. par. 5. & in Authen. un. cum de appellacione cognoscitur. §. casus col. 9. per gloss. quinavallis de iure jurando & in l. possessionem & ibi Docto. C. de revocand. donatio. quamvis tamen tunc revocetur donatio, non tamen interim fructus percepti restituendi erunt secundum Seguram in l. 1. §. si vir uxori. n. 74. ff. de acquir. poss. & haec pro lege hac 1. sufficiant caetera per scribentes hic videri poterunt quae tanquam extranea a declaratione textualium declarationum omitto.

IN LEGEM SECUNDAM,
Quae erat 18. Tauri.

Melioratio tertii, vel quinti, vel utriusque, quae poterat secundum legem fieri fieri filii, vel nepotibus, potest uni tantum ex nepotibus fieri, etiamsi pater talis nepotis sit vivus.

SUMMARIUM.

1. Dicitio, qualquier, universalis est.
2. Pater meliorans an possit eligere dignum omisso digniori, & num. 4. an indignum in dignitate facti, ubi alia de iis.
3. Commissarius eligere debens pro melioratione an digniorem eligere teneatur.
5. Meliorari possunt nepotes vel pronepotes, etiamsi avus unicum tantum filium habeat a quo alii descendunt.
6. Licentia data constituendi majoriam in filium, poterit consisti in nepotem, & ibi quid erit si facultas talis concedatur respectu certi filii.
7. Filius melioratus in certa parte bonorum an dicatur prelegatarius vel institutus in ea.
8. Melioratio legatum dicitur, & ideo, ut ibi, potest acceptari melioratio & repudiari legitima, & sic actiones competentes pro legato competent & pro melioratione.
9. Tertium bonorum meliorator non reputatur legitima inter descendentes.
10. Melioratus sub conditione si ante ejus implementum decedit non transmittit ad heredes ejus sed secus si pura est, ut ibi, ubi & quid si non est acceptata.
11. Acceptatio meliorati requiritur omnino, ubi ampliatum ad promissionem de non meliorando, & ibi an per mortem donantis vel donatarii cesset jus acceptandi, & ibi quid si notarius acceptet, & ibi an tacta sufficere acceptatio, & ibi pluribus ampliatum modis haec opinio.
12. Medietatis lucrorum constans matrimonio, an acceptatio requiratur.
13. Melioratus an possit propria auctoritate capere meliora-

meliorationem. & ibi, an amittat jus, & ibi, an possit agere de evicitione contra heredes meliorantis ve meliorata evicta.

Ibi, LA MADRE, intellige si vidua est, vel si non est vidua, dum tamen licentia mariti adfit, ut diximus in l. procedente in gloss. La madre, & ibi, A la ley del fuero, quae est lex 9. tit. de las mandas, lib. 3. fori quae per legem nostram approbatur, & ampliatur ut non solum procedat quando meliorantur omnes nepotes, sed etiam quando unus tantum eorum, sive tempore meliorationis pater talis nepotis fuisse mortuus sive vivus, quo est legis nostrae singularis decisio, de ius rationem dubitandi & decidendi allignant Castillo & Antoni. Gomez hic.

Ibi, A qualquier de sus nietos, o descendientes, notanda est dicitio illa qualquier, quae universalis est, ¶ & non restringit potestatem patris meliorandi hunc & non illum, sed indistincte quemlibet per eum meliorari permittit, & sic quaedam liberam voluntatem meliorandi hunc vel illum concedit, sic & lex sequens non restringit patri hanc potestatem meliorandi, & lex 4. itemdem inf. eodem solummodo dicit, A alguno de sus hijos, & lex 5. itemdem, El hijo o otro qualquier descendiente, & lex 6. 10. & 11. itemdem generaliter loquuntur ibi, A alguno de sus hijos. Item dicta l. 4. dum permittit in quinto bonorum patrem disponere posse inter extraneos, non distinguit extraneum unum ab alio, ergo nec nos distinguere debemus, sed potius fatendum est patri liberam meliorandi facultatem unum ex descendentibus in tertio, & quinto, vel in uno tantum concedere, & per consequens posse tuta conscientia eligere dignum ¶ omisso digniori, nullam enim per hoc violat legem, item pater in hoc casu non tenetur legibus iustitiae distributivae, quae solum legat eos qui publica potestate publica & communia bona distribuunt particularibus, aliquando secundum merita eorum, ut cum distribuunt munera & officia, aliquando secundum fortunas eorum ut cum distribuunt pecunias suas, juxta Aristote. 2. & 4. Ethic. & Tho. recep. 2. 2. quest. 123. artic. 3. Item quia cum pater ipse sit bonorum suorum verus dominus, legibusque ac regia facultate sibi concessum fuerit, ut cuiusque filiorum ea bona iure meliorationis relinquere possit, nec in hac specie de republica seu Ecclesiae regimine, nec alia re simili agatur, consequens ut libere possit eligere dignum pratermissio digniori, & ita hanc opinionem tenet Navar. in man. lati. ca. 26. n. 37. & Covar. in reg. peccatum. 2. par. §. 7. n. 7. & Molina de primog. lib. 2. c. 5. n. 64. & n. 67. hoc verissimum esse iudicat, & hanc etiam tenet Peralta, l. cum quidam. n. 18. vers. hinc posset inferri pag. 280. cum sequentibus de legat. 2. & Pelaez de majorat. 1. par. cap. 48. n. 12. & Angulo, hic gloss. 4. num. 4. pro quo & facit, nam melioratio haec facta per patrem filio non censetur deferri ex legis dispositione etiam mediata, & remota, quia leges regni disponentes quod pater possit meliorare in certa parte bonorum loquuntur permissive & conditionaliter, id est si pater voluerit, prout loquitur lex fori 9. tit. de las mandas, lib. 3. fori, non autem loquuntur preceptivae seu dispositive, seu necessario, ut optime considerat Peralta in l. cum autem, 14. pag. 133. de leg. 2.

& an a patre, non vero a lege descendens hic meliorationem capiat, conquiri non potest dignior, si eo amillo dignum pater melioraverit & teneandum videtur etiam Palatius Rub. in repet. ex per. vestras morabitis 33. §. 2. 6. & Segura & Simancas & Florentinus relati per Menel. in d. l. cum quidam num. 20. aliud velint, qui tandem non improbat hic reprobat primam opinionem Covar. sed potius de ei non obstat, respondet legi familia in principio C. de secundis nupt. cui quidem latius respondet Peralta in d. vers. hinc posset inferri, & id ampliat Molina ubi sup. num. 68. procedere etiam si pater melioraverit filium in tertio, & quinto bonorum administrationem habentium, vel majoratum eorum constituerit, quod fecus esse dicitur in eo cui ab alio commissum est meliorandi potestas in unum ex filiis defuncti potestatem hanc concedentis, nam si libera & absoluta voluntas non est compassa eligendi quem voluerit, tenebitur utique talis commissarius eligere dignior, rem ut ibi per ipsum Molin. 69. cum sequentibus, ubi per eum qui distinctione etiam in hoc utitur, quoties libera facultas est commissum, nam & tunc distinguit ipse bona patrimonialia abque administratione, a bonis cum administratione, & jurisdictione, ut in primo casu dignus eligi possit omisso digniori, non vero in secundo casu, in utroque tamen bonis non poterit commissarius hic quantumcumque liberam & amplissimam potestatem habeat eligendi quem velit ex filiis ad meliorationem illam indignum eligere, & sic indignum, digno seu digniori preferre, secundum Molinam optime ubi sup. n. 71. quidquid contrarium velit Peralta, in l. unum ex familia §. si de Palencia n. 5. de leg. 2. pag. 168. in fine cum sequentibus. & iterum in l. cum quidam. n. 2. pag. 265. de legat. 2. & Pelaez de majorat. d. 1. par. §. 48. n. 13. qui tamen intelligi possunt loqui quoad forum fori, in eo enim valet electio nisi dolose facta, si de indigno secus vero in foro poli, ut deducitur ex Molina, d. n. 71. & ex Peralta & Pelaez ubi sup. & sic non sunt contrarii & faciunt contra eum dicta per Pelaez de majorat. 1. par. quest. 48. num. 36. cum sequentibus, fol. 173. imò & inquit Molina ubi sup. n. 69. in vers. in secunda specie quod & ipse pater non poterit tuta conscientia filium indignum in dignitate facti eligere ¶ pratermissio digniori, licet in foro fori id liceret, faretur tamen ipsemet Molina ibi n. 72. quod quamvis pater meliorans aut majoratum faciens aliquando ex electione digni pratermissio digniori peccare possit, non tamen tenebitur ad restitutionem, quamvis quando indignum eligeret teneretur, si meliorationi aut majoratu huic administratio & jurisdictione annexa fuerit, quod restituito republicae quae lesa fuit, facienda est, non autem ex electione etiam indigni alii fratris dignis seu dignioribus aliquid eligens restituere tenebitur, & n. 73. ibidem declarat ipse Molina quomodo quis dignior iudicandus sit, quae omnia non sic reperietis congesta.

Ibi, A descendentes, & sic non solum filios nepotes, verum & pronepotes & ulteriores ¶ comprehendere vult lex nostra, prout optime hic considerat Ant. Gom. n. 2. idque non solum procedit quoties avus meliorans nepotem habet duos & plures filios verum & quando unicum filium habet, eo tamen habente duos vel plures nepotes, quoniam respectu

respectu nepotum optime potest cadere melioratio, imò & respectu ipsiusmet filii, cum ab eo auferatur id, quod nepoti donatur prout tenet Covar. relatus per Tellium *hic ubi num. 3.* verior esse cum Covar. testatur & hanc sequitur etiam Menel. in l. *unum ex familia*. §. si avos. n. 5. de legat. 2. contra Ant. Gomez. *hic num. fin. contra* & male tenentem, & eum etiam reprobat Molina de primogeniis lib. 2. cap. 11. n. 5. & Pelaez de majora. 1. part. 7. 15. n. 26. & tenet Lara relatus & sequitur per Alvarado de conjectur. mente test. lib. 2. c. 2. in principio. num. 23. in fine & Burgos de Paz junior in *quasdam*. sive. *quasdam*. 1. n. 20. & novissimè Matienzo, *hic gloss. fi. num. fi. & sic in facti* contingentiæ vidi consulum: nam quamvis tenenda sit opinio quod unicuique tantum filius meliorari non possit per patrem in tertio saltem bonorum, ut in *isto tit. dicemus*, eo quod melioratio debet cadere respectu plurium personarum inter quas melioratio hæc cadere potest, ubi tamen adsunt nepotes, lex nostra & alia nostri tituli permittunt posse quemlibet nepotum per avum meliorari in tertio. & quinto etiam vivo eorum patre, igitur in uno eorum cadit melioratio avi quamvis avus solus unicuique filium patrem nepotum habeat, sicut posset unum ex filiis meliorare, aliter enim peioris essent conditionis nepotes quam filii, & sic veram profiteor opinionem Covar. & sequacium contra Ant. Gom. præsertim si filius hic unicuique moriatur antequam nepos melioretur, habent enim tunc nepotes meliorati tam usumfructum quam proprietatem rerum in melioratione contentarum, & hac de causa id clarius procedit quod nepos melioratus caret patre, licet habeat matrem, cuius pater melioratur nepotem filium hujus matris, sed an data licentia per regem constituendi majoriam in filium poterit se constitui in nepotem, vide *gloss. magnam vers. sed pone quod lex l. 32. tit. 9. part. 6.* dicentem quod sic, argu. nostra legis & sequitur Pelaez late in tractatu majorat. 1. part. cap. 15. n. 1. cum sequentibus, & Molina de primogeniis lib. 2. cap. 11. n. 38. *versicul. caterum & si omnia ubi n. 34.* incipit quætionem hanc examinare, ubi n. 40. examinat, quid erit si facultas talis concedatur respectu certi filii, expressè nominati, & cum numeris ante & post alias similes examinat quætionem, sed an filius vel nepos melioratus in certa parte bonorum dicitur institutus in ea, an vero prælegatus sit & concludendum est quod prælegatus dicitur, secundum Suarez l. *quoniam*. 7. *quæst. legis regio pag. 208 n. 1. & pag. 212. n. 9.* nam & melioratio legatum dicitur per Doct. in l. 21. *Tau.* & per Gomezium Leon. in *centuria informationum juris*. cap. 5. num. 8. & idè secundum illum l. 21. *que est 5. nostri tituli*, potest repudiari legitima & acceptari melioratio, & sicut actiones competentes pro legato consequendo, quas ponit Covar. c. *Rai-numius*. §. 10. n. 2. & Aviles cap. 10. *prat. num. 8. folio 141. in antiquis* & Anton. Gom. l. 35. *Tam. num. 137. & tom. 1. cap. 12. n. 7. & Duenas regul. 15. limitatione*. 2. & Orosius in l. col. 905. in *princip. ff. & novissimè Telli. 3. part. l. 3. Tau. num. 7. & 8.* qui omnes concludunt via ordinaria petendum legatum, in qua summarie debet procedi, secundum *trt. in l. sine. tit. 9. part. 6.* actione ex testamento vel hypothecaria sicut an-

tea agebatur ante legem ordina, per Tellium *ubi supra* consideratam, de quo diximus *sub tit. 2. n. lib. 4. supr. sic* & omnes illæ actiones competentes pro melioratione consequenda, secundum Suarez, d. l. *quoniam*. 7. *quæst. legis regio. num. 19. pag. 214.* & Segura in l. *unum ex familia*. §. *sed si fundum fol. 49. vers. tertio modo de leg. 2.* nam tertium bonorum secundum *supra* dictos inter filios & descendentes non dicitur, nec reputatur legitima, secundum Castillo. l. 21. *Tauri. n. 5.* per text. *ibi* & melius Baeza de *dot. c. 9. num. 49. cum sequent. aliquibus* & Suarez *ubi supr. 7. ampliacionis. n. 4. pag. 73.* & iterum in *q. 2. de legis regia. n. 1. in fine pag. 199.* & Tellius, in l. 23. *Taur. n. 2.* & ita debet intelligi, id quod ipse Tellius dicit in l. 27. *Taur. num. 3. in princ. & gloss. manda in l. 2. tit. 9. part. 6.* dicentes esse tertium legitimum, nam debet intelligi respectu extraneorum non vero descendentium, sic etiam sicut legatum conditionale mortuo legato inter conditionis implementum non transmittitur ad hæreses legatarii, sic & melioratio sub conditione facta si melioratus moritur ante conditionis existentiam, secundum Anton. Gom. *tom. 1. c. 9. num. 49. in medio vers. & idem est si*, si tamen melioratio non est conditionalis sed pura, etiam si melioratus moriatur ante agnitionem, transmittit eam ad suos, secundum Palacios Rubi. in *rubrica*. §. 62. n. 32. in *fine fol. 39. in antiquis*, ubi additio antiqua allegat Seguram dicentem quod talis melioratio etiam non acceptata transmittitur ad quoscunque extraneos hæreses, hoc tamen fallum reputo, salva ejus pace, nam etiam in melioratione acceptata si meliorati requiritur, ut revocari non possit, ut communem dicit Burgos Paz senior *conf. 14. num. 20.* etiam in terminis legis præcedentis ut *ibi dixi*, & tradit late Angulo, l. 1. §. *fo. tit. gl. 8. n. 17. cum pluribus sequenti*. igitur & in aliis quibullibet casibus sicut in qualibet requiritur donatione, ut optime per Pelaez de *majorat. 1. p. q. 36.* imò & in promissione de non meliorando idem requiritur secundum eundem Pelaez *ibi quæst. 68. num. 1. & sequentibus*, præsertim, cum per mortem donantis vel donatarii fieret pro se & hæredibus per hæreses donatarii, ut tenent quamplures Doct. relati per Burgum Pacensem juniorem in *quæstionibus suis*. *quæst. 10. num. 17. & per Burgum Pacensem seniorem, in consil. 33. numero 14.* & per concivem nostrum Doctorem Gutierrez in *repetitione capituli, quamvis partium in principio*. num. 57. *pag. 395. de pactis in 6.* & per Molinam de *primogeniis lib. 4. cap. 2. num. 76.* quidquid ipse *ibi* velit contra tenere cum Covar. nam & Covar. *ibi* per eum relatus non tenet regulariter contrarium, nisi in casu in quo notarius stipularetur pro absente donatario, nam tunc jus acceptandi transmitteretur, & faciunt dicta per Roland. Valle *conf. 77. n. 13. vol. 1.* & per Molina de *primogeniis lib. 4. cap. 2. num. 67. cum sequentibus aliquibus*, vel posset intelligi opinio Molinæ quod tunc donatio vel melioratio fieret pro se & hæredibus suis, secus verò simpliciter, secundum Burgum Pacensem in *dict. quæst. 10. n. 37. & 38.* sic regulariter illa doctrina Seguræ vera non esset, habes tamen notare quod ut asserunt omnes prædicti præsertim Pelaez, & Gutierrez, *ubi supr. n. 58. & sequen. & Molina ubi supr. n. 76.* non requiritur expressa acceptatio donatarii, sed sufficit tacita, quæ

quæ nota quia singularia, & neminem usque huc vidi mentionem facientem de dicta doctrina Seguræ, nisi solum additionatorem Pala. Rub. *ubi supr.* & miror quod ipsi ita sicco pede tranferint, & sic reperio, acceptationem meliorati requiri ut irrevocabilis donatio facta revocari non possit, tenere etiam Molinam de *primogeniis*. lib. 4. c. 2. n. 68. etiam consilium adesse ut *ibi per eum num. 64.* & communem cum adest constitutum dicit Burgum Pacensis junior in *quæst. suis*. *quæst. 10. n. 20.* & tenet Pelaez d. q. 36. & etiam si fiat ex causa onerosa, secundum Mencha de *success. creat. lib. 3. c. 23. n. 30.* & etiam si jurata sit melioratio secundum Burgum Pacensem seniorem *conf. 14. n. 20. & 21.* Nec obstant dicta per Seguram contra tenentem in l. 3. *fin. n. 123. ff. de lib. & posth.* quia fundat se in falso fundamento, scilicet quod melioratus capit meliorationem ex legis dispositione: non enim capit nisi ex dispositione patris cui lex commissit & dedit facultatem meliorandi, prout *supra* in hoc tit. diximus, nec potest argui, ut ipse Segura dicit, ex medietate lucrorum acquiritorum uxori, que transmittit illam etiam si non acceptaverit uxor in vita medietatem illam, si nam hanc acquirit uxor ex mediata legis dispositione, & sic est diversissimum. Et an melioratio possit propriâ si autoritate capere meliorationem, vide Suarez in *d. q. 7. numer. 9. cum sequen. pag. 212.* & an si intret, amittat jus, vide per Covar. lib. 3. *var. cap. 16. num. 7. vers. it præterea* & Ant. Go. *to. 1. c. 12. numer. 10.* & quid si pater melioravit filium in aliqua domo, vel fundo, que postea mortuo patre fuit ab eo evicta, possit si melioratus de evictione contra hæreses agere, vide Suarez in *dl. quoniam*. 3. q. *legis regia. pag. 199.* quem allegat Ant. Gom. *tom. 2. cap. 2. n. 34. in medio*, ubi inquit quod non quia in vita testator eam dividit, per l. *pen. tit. 15. part. 6.* vide per eos.

Ibi, Pæsto que, cã attentã cessãnt plura quæ refert in proposito Segura in l. cõheredi. §. cum filia n. 29. cum omnibus sequentibus, de vulgari ubi Addition. in principio illius numeri, ad hoc advertit, rationemque decidendi horum verborum colliges ex Antonio Gom. & Castillo hic in fine, scilicet, quia non præjudicatur aliis filiis vel nepotibus in legitima, cum respectu eorum, nec tertium legitima sit, ut diximus.

IN LEGEM TERTIAM

quæ erat 19. Tauri.

Parentes meliorantes filium, filios, nepotem, vel nepotes in tertio & quinto possunt meliorationem hanc signare in certa hereditatis parte, & patrimonio sui, dum tamen tertium illud & quintum non excedant tertiam & quintam bonorum partes tempore mortis relictorum: facultatemque hanc signandi meliorationem, in re certa non possunt alicui committere.

SUMMARIUM.

- 1 Filii possunt reclamare adversus assignationem rei pro melioratione relicta si ex ea laduntur in legitimis.
  - 2 Melioratio an revocata censetur si res pereat alienata.
- Accedo in Recopilationem. Tom. III.*

- 3 Meliorans in tot mille nummis, si reliquit numerum & bona immobilia, an possit melioratio solvi in bonis immobilibus.
- 4 Meliorata res si non est tota patris melioranti, an hæreses ejus teneantur etiam pro non parte patris stare meliorationi.
- 5 Res hereditum bene possunt legari per testatorem.
- 6 Partem quam quis in re legata habet censetur legasse, cum ampliacionibus, nisi aliud constaret velle. n. 8. & n. 10. resolutio.
- 7 Evictio an debeat pro re legata, & quando.
- 8 Gravamen de impossibili debet impleri in aliud simile & ibi declaratur.
- 9 Pater meliorans filium in tertio potest in eo vulgarter substituere.
- 10 Melioratio in quinto potest in certa re assignari, & n. 14. ampliatur.
- 11 Pater an possit in tertio meliorare filium suum unicuique.
- 12 Pater potest in tertio solo, vel quinto, vel in utroque meliorare duos filios vel descendentes, & ibi quod in quantitate, & in tempore potest dividi melioratio.
- 13 Hospitale unum jussus construere potest duo, si ambobus sufficiat, & dividi per temporam fructus inter ea.
- 14 Licentiam habens constituendi majoratum in unum ex filiis, an possit duos majoratus in duos filios constituere, & ibi quid in habente licentiam ad constituendum duos majoratus, an possit unum facere.
- 15 Jus accrescendi an habeat locum inter melioratos.
- 16 Meliorans Titium aut Seim, si vivit quis eorum erit melioratus, & quid si ambo vivunt, & an erunt substituti inter se.
- 17 Centum si quis jussit distribui pro anima sua, an rata centum uni dari poterunt.
- 18 Pater si meliorat filios inæqualiter institutos quomodo dividatur inter eos melioratio.
- 19 Melioratio debeat etiam ex bonis post augmentatis, & num. 25. idem quoad legitimam & num. 24. quætionem novam circa hoc proponit.
- 20 Melioratio non extrahitur de donatis & traditis in vita.
- 21 Melioratio itidem diminuitur si bona diminuantur.
- 22 Diminutio cui pertinet, pertinet & augmentum.
- 23 Matrimonio soluto morte unius conjugis si bona remanent conjuncta & indivisibilia lucra communicantur.
- 24 Ususfructus non est illud quod non renascitur.
- 25 Augmentum non pertinet usufructuario, sed ususfructus ex augmento proveniens.
- 26 Meliorans an possit jubere quod ad meliorationem extrahendam attendatur aliud tempus quam mortis.
- 27 Commissio meliorandi an dari possit, & quando.

Ibi Pædan Señalar. Rationem dubitandi & decidendi hujus 1. partis nostræ legis assignavit ad eam Anton. Gom. *hic numero 1.* à quo desumpsit Matienzo *hic in gloss. 1. numero 1.* pluresque dubitationes lex nostra tollit & ideo ejus dispositionem utilem & salubrem vocat additionem. Suarez in l. *quoniam in prioribus. 12. ampliatio.*

ne pag. 91. numero 17. ubi ipse Suarez movet questionem an legitimam possit testator in una re assignare filio, & sic illa res ei dari, de quo & per Covarr. in c. Rainaldus. §. 2. numero 5. fol. 138. quem vide, & an tertium possit descendens assignare si reliquit ascendentes, non vero descendentes, vide Angulo, hic in glos. 1.

Ibi. En cierta cosa. Simile disponebatur in l. 223. Stylt. que sic practicabatur teste Suarez in d. l. quoniam. 1. limitacione. C. de inofficio. testam. & in 11. ampliat. numero 28. & Paul. de Montepico in l. in quartam numero 165. ff. ad l. falcid. & cum lex illa stylt. solum circa tertium disponeret, lex nostra addidit idem esse circa quintum, quod tamen intellige procedere quoties res illa pro melioratione assignata non est ceteris prestantior ex quo fraus ferret, & preiudicium legitimis aliorum filiorum, secus vero alias, secundum Covarruv. in cap. Rainaldus, §. 2. n. 5. nam si ex illa assignatione filii alii multum laderetur, poterunt contra eam reclamare secundum Angel. in l. si pater. n. 7. C. de instit. & subst. & Suarez in d. num. 28. quidquid Tellus hic n. 1. dubitaverit de hac doctrina, & in effectu quia qualitatem rei prestantiorem nescivir considerare, recessit ab hac doctrina Covarr. & contrarium verum esse fatebatur, à quo quidem Tellio semper discessi & accedo doctrinae Didaci Covarruv. quam post hæc vidi sequuntur per Matienzo hic in glos. 1. numero 2. qui ponit exempla in quo fraus hæc & damnum filiorum in assignatione rei prestantioris considerari potest, ultra quem ego considerabam fraudem & damnum hoc facilius adveniri, ponamus enim quod res hæc assignata pro melioratione est fructuosior omnibus aliis rebus pro legitimis filiorum aliorum relicta, que licet æquivalent in proprietate legitimis filiorum in usufructu & redditibus sunt tenues, ita quod filii alii mendicare cogentur, & melioratus cum re meliorata optime se alimentat, nonne, quantumvis in quantitate res pro melioratione assignata non excedat valorem meliorationis, excedit in qualitate, igitur non est permitendum, quod pater meliorat filium unum in tertio & quinto in re prestantiori & utiliori, fraudando filios alios debito bonorum subsidio, qui cogentur mendicare, vel vendere partes suas pro parvo fortassis pretio, quo in alimentis consumpto mendicare deinceps cogentur, idque facilius in hac patria exemplificari potest. En los padres que tienen venta de yerba que en propiedad es de mucho valor aunque la venta della sea poca, y tienen ansí mismo juras del rey, de particulares. Qui in proprietate minoris valoris sunt, & in fructu majoris valoris, quid tamen si res ita pro melioratione assignata pereat, an revocata censetur melioratio, & dic quod non, secundum Tellium l. 17. Tauri n. 127. ubi & quid si alienetur & Anto. Gom. hic n. fin. & alibi credo me dixisse saltem remissive, scilicet in l. 1. supra isto tit. sed an si testator melioravit filium in quinquaginta mille dipondiis, & reliquit bona immobilia, & idem dipondia illa, an possit & hæres meliorationem illam in bonis immobilibus solvere, tradit Suarez, d. l. quoniam, 2. quæst. legis regia num. 2. pag. 199. ubi ejus Addit. inquit quod hæc questio est jam determinata per l. 20. Tauri que est l. sequens, idem non est necessaria ejus altercatio, est tamen optima questio,

quod si res illa assignata pro melioratione 3. & 5. uni filiorum facta non est tota ipsius pars meliorantis, sed quedam parva pars, num alii filii hæres hujus patris meliorantis tenebuntur stare pro meliorationis hujus assignatione in re * illa, & sic totam illam rem dabunt, cum meliorationem valor ejus non excedat, vel ex aliis bonis supplebant partem illius rei, que meliorantis hujus non erat, ponamus enim prout in facto habui, quod maritus quidam habet in quadam domo medietatem adificii, alia verò medietas & solarium domus erat uxoris suæ, maritus verò in suo testamento jubet ut suus filius major illam domum habeat & sit ipsius & suorum descendendum jure vinculi, & eam sibi legat in vim meliorationis tertii & quinti bonorum suorum: alius vero filius secundus est à matre in eadem domo melioratus in tertio & quinto bonorum suorum, queritur nunc utrum filius dictus à patre melioratus in domo illa habeat totum tertium & quintum integrum non obstante quod excedat melioratio hæc valorem patris, quam in illa re pater habebat, & non obstante, quod à matre sit alius secundus filius in domo illa melioratus, & videbatur dicendum quod sic, quia cum alii filii sint hæres patris meliorantis, bene potuit pater rem suorum heredum & legare, ex l. rem alienam C. de legatis, & ex dictis per Ant. Gomez tom. 1. cap. 12. num. 15. & Covar. in c. filius noster. num. 1. cum sequentibus aliquibus, de testam. vel saltem ex aliis bonis & supplebitur defectus hic, secundum quod in simili inquit Molin. de Primogen. lib. 1. c. 20. num. 24. vers. ex quibus inferitur, in contrarium tamen imò quod melioratio patris valeat in parte tantum, quam in re illa pater habebat, & quod amplius quam partem patris melioratus non habeat nec ex aliis bonis suppleatur defectus meliorationis in re illa non capiens, facit quia id solum, quod pater in re illa habuit censetur legasse & in meliorationem dedisse ex l. servi electione §. fin. & l. quod in verum §. 1. de legat. 1. & ex aliis relatis per glos. magnam in fine in l. 10. tit. 9. part. 6. & ex latè dictis per Abb. & Doct. maxime Covar. num. 1. & 2. in d. cap. filius noster de testam. & per Anton. Gomez tom. 1. cap. 5. fol. 44. col. 4. in prin. & eod. tom. c. 22. num. 15. & Cæpolum de servit. rust. cap. 1. num. 18. ad finem, & Alciat. de presump. reg. 3. presump. 34. ubi hanc dicit esse communem regulam & doctrinam, & Mantiam de consuet. ult. vol. lib. 9. tit. 1. num. 7. cum sequentibus, quantumvis adjiciatur pronomen meum, secundum Tellium in l. 19. Tauri num. 8. cum sequentibus aliquibus, & etiam si legatum redderet inutile secundum glos. in d. l. 10. & communem testator Menel. in l. predia. num. 2. C. de fideicommissis, imò quamvis conjuncte persone fiat, ut communem esse inquit Covar. ubi supra & licet hoc procedat, quoties testator sciebat jus hoc tantum illi competere, secus si ignorabat, vel melius dicerebatur esse suam secundum quod loquitur Paul. Cast. in l. servum filii in prin. & §. 1. num. 4. de legat. 1. quia tunc tota res vel estimatio debetur, secundum glos. mag. in fine in d. l. 10. & sic est declarandus Anton. Gom. d. num. 15. in nostro tamen casu testator sciebat solum illam partem habere, & præsumitur scire, ex d. l. 10. dum ibi onus probandi scientiam, vel ignorantiam legatario

incumbere probatur, & quia in re sua & dote uxoris & bonis eorum nulla justa ignorantia, nec credulitas dari potest, quia in facto proprio non datur regulariter, & data hac probatione ignorantia non præsumitur, licet si probatio hæc non daretur, præsumetur, secundum Menel. ubi supra n. fin. igitur testator hic meliorans solum partem suam in melioratione videtur dedisse & nihil aliud, nec in estimatione nec valore aliorum bonorum suppleat defectum hunc possumus: item & pro hoc facit dictam Abba. in cap. quod autem num. 10. de jur. patr. item quia licet debeatur evictio legatario ab hærede pro re legata & evicta, quia aliena erat, & testator id sciebat, id tamen verum est, nisi jus in re illa testator habebat, nam tunc illud jus videtur legare, & si tota res evincatur illius tantum juris debetur evictio secundum Jaf. l. si domus §. de evictione num. 28. & ibi Paul. & alii de leg. 1. nec obstat quod Covar. ubi supra id velit intelligere nisi onus meliorato pro patrem apponatur, quia id postea procedere, quoties in faciendo consistit in quo expendenda sunt expensæ, secus vero si in restituendo tantum onus consistat, quia cum tunc nullæ expensæ in restitutione sint faciendæ cessabit hic intellectus Covar. ut ex Alex. per eum allegato decerpitur, item quia cum filius hic secundus melioratus à matre in domo illa nihil aliud à patre quam legitimam percipiebat, non potuit in ea per patrem onerari & gravari, secundum Suarez ita tenentem in l. quoniam 7. ampliatione n. 2. ubi num. 4. istum nostrum casum ponit & ita concludit, & tenet Covar. ubi supra num. 3. in prin. & expressius Tellius hic num. 7. & quod nec estimatio debeatur nec suppletur ex aliis bonis patris meliorantis facit text. in l. si domus §. fin. de legat. 1. & tradit ejus argum. per Anto. Gom. tom. 1. cap. 5. num. 24. vers. ex quibus inferitur, quem refert Menel. in d. l. predia num. 2. in fine & glos. magna in d. l. 10. ubi idem videtur tenere & Anto. Gom. l. 17. Tauri num. 14. ex eo quod substantiæ dispositionis assignatio domus pro melioratione illa fuit facta & sic nec ex aliis bonis debet suppleri, verum tamen est quod si constaret patrem velle omnem & rem donare, tunc utique omnem rem consequetur donatarius & melioratus, vel partis alienæ estimationem: prout tenet Covar. ubi supra n. 2. in fine. & Tellius hic num. 11. quamvis in n. 9. aliud proposuisset, quod tamen hic non constat, & sic supra dictis non obstat hæc limitatio, sicut neque obstat quod videtur quod si melioratio hæc non debet valere nisi pro parte meliorantis habita in domo illa, id quod magis valet lucratur alius heres & sic ultra legitimam capit, quod nego, quoniam id quod testator non disposuit & remansit vacuum de tertio & quinto, est legitima aliorum filiorum & sic nihil ultra legitimam capiunt, & dici ei potest quod potuit noluit, & quod voluit adimplere nequivit, nec itidem obstat quod licet gravamen sit de impossibili, debet & impleri in aliud simile, secundum Bald. & Imolam relatos per glos. magnam in dicta lege 10. tit. 9. part. 6. & Bart. & Imol. l. i. ff. de conditionibus instri. quia illud verum quoties imponens gravamen posset illud imponere, & super re habili ad hoc, secus vero alias: quid dicendum, & ut hanc questionem & similes contingentes determinare scias & ut omnia ad concordandum in Recopilationem, Tom. III.

diam deducantur, constituo tres casus & primus est quoties melioratio tertii & quinti sit generaliter nullam rem assignando, secundus est quoties sit prælegando certum fundum aut certam domum seu quantitatem, puta cum dicunt testatores: lego filio meo Joanni domum talem, vel fundum per viam meliorationis, vel ut non afferat illum ad partitionem & collationem cum aliis fratribus. Tertius casus est quoties melioratio sit in tertio, vel quinto, vel in utroque rem certam ad ejus solutionem assignando: in primis duobus casibus tenendum est, sine dubio quod tertium & quintum solvendum est in primo casu generali de omnibus bonis, & in secundo de fundo aut domo prælegata, & quod si defuerit in domo illa, vel fundo adimplementum meliorationis ex aliis bonis meliorantis solvetur, non enim hic prælegatur fundus, sed tertium & quintum quod in eo fundo assignatur, quod prælegatum quatuor bonorum est, neque fundi assignatio mutat prælegati substantiam, cum non ipse fundus prælegatur, sed tertium & quintum ad cuius solutionem fundus ipse est assignatus. Quodam testamento de lega. 1. ubi Doct. nec præcise fundus venit in prælegato, sed si non ascendat ad tertii, & quinti valorem ex aliis bonis supplebitur, sin autem illum exsuperet non habebit melioratus nisi eam partem fundi quæ tertii & quinti valorem non excedat, ut optime tenet, & inquit Molina. d. l. 1. cap. 10. n. 14. vers. ex quibus inferitur, & sic procedat prima opinio & primus & secundus casus. In tertio vero casu quoties melioratio sit in tertio & quinto rem certam ad ejus solutionem assignando, tunc utique si in re illa testator non habebat nisi partem partem, & quæ non adimplebat totum tertium & quintum, tunc utique non videtur testator meliorare nisi solum in jure & parte illa quam in re illa habebat, nec debet suppleri id quod deficit ex aliis bonis meliorantis, eo quod solum jus quod ibi habebat donare videtur, & non plus, live sciat, live ignoret, live fiat conjuncta persona, live non, live per pronomen (meum) vel sine pronomine hoc, talisque assignatio fit substantiæ dispositionis, & sic ex aliis bonis suppleri non debet, secundum quod inquit Anto. Gom. l. 17. n. 14. & alii supra relati in secunda opinione prout est Tellius hic num. 7. cum sequentibus pluribus, & sic deducitur clare ex dictis per Molinam in d. n. 14. prout post hæc voluit etiam, non tamen sic declarando Matienzo hic glos. 1. n. 4. & 5. est tamen verum quod si in hoc tertio casu constaret velle testatorem omnem rem donare, tunc utique omnem rem consequetur donatarius, vel partis alienæ estimationem, ut supra dixi ex Covar. & Tellio; supra relatis, & idem esset si mortua matre rem quæ erat communis cum filiis simpliciter legasset: nam tunc pars etiam hæredis legata censetur, secundum Bart. d. l. servi electione §. fin. communis secundum Covarruv. d. cap. filius nam. 3. vers. quem & si testator; & Mantiam de consuet. ult. vol. lib. 9. tit. 1. num. 21. & clarus esset si rem totam cum filiis communem legasset, secundum Tellium hic num. 10. ubi limitat, & ita tenendum & declarandum iudico, ex quibus in dicta facti contingentia supra proposita, hic tertius casus militat, & secundum eum est decidenda.

Ibi. El tercio. In quo potest pater meliorans filio